

Paula Irik: 'Als het maar echt is' Over de zachte kracht van mensen met dementie.
Uitgeverij Elikser, Leeuwarden 2013. ISBN: 9789089545107 (Dementie/ AG/PO/1)
Zie ook: www.elikser.nl

Soort boek/Ziekte/Stijl:

Paula Irik laat in dit boek van 332 pagina's demente mensen zelf aan het woord in hun leefwereld. Paula verzamelde en ordende uitspraken die zij hoorde van hen, per thema, als zij met hen werkte in het verpleeghuis. Zowel bij individuele ontmoetingen, groepen als vieringen. Zo maakt zij in dit boek een reis door het verpleeghuis. Aan het eind van het boek houdt zij een pleidooi om eenzijdige beeldvorming tegen te gaan en zorg niet meer te verschraken. Geïllustreerd met verschillende kleurenfoto's van handen. Een ontroerend boek met vele mooie uitspraken.

Achterflap: 'Dit boek is een hartstochtelijk pleidooi voor een liefdevolle en zorgzame woonomgeving voor mensen met dementie. Het wil een steun in de rug zijn voor allen die met aandacht, betrokkenheid en compassie in het verpleeghuis werken. En voor familieleden en vrienden van mensen die door dementie worden getroffen, een uitnodiging om niet alleen oog te hebben voor wat verloren ging en gaat, maar ook open te staan voor het bijzondere dat mensen met dementie ons kunnen schenken.'

Over de schrijfster:

Paula Irik (1952) studeerde aan de universiteit voor Humanistiek en werkt als geestelijk verzorger in de ouderenzorg. Zij schreef enige stukken over buurt- en arbeidspastoraat, en samen met Irene Majer-Kruijssen het boek "Spreekende handen". Een methodiek voor ontmoetingsgroepen met dementerende mensen" (2010) en "Het gevoel blijft. Poëzie uit Gaasperdam" (2012).

Korte Beschrijving:

De thema's die Paula Irik in dit boek beschrijft, die steeds terugkeren in het verpleeghuis, zijn: plaats, tragiek, beleving, herinneringen, muziek, taal, poëzie, alledaags verzet eerlijkheid, momenten, arbeid, verbinding, vertraging en spiritualiteit.

In 14 hoofdstukken heeft ze met deze thema's als leidraad de "spreekwaterstof" van de bewoners van het verpleeghuis geordend. Ze licht ze toe en leidt ze uit en eindigt met een epiloog waarin ze een open warme houding ten aanzien van het verpleeghuis bepleit, 'ontvankelijkheid voor herbergmatige zorg.' (pagina 26).

En waarom dat zo is, wordt wel duidelijk als je de citaten leest met de toelichting die Paula Irik erbij geeft: het zijn vaak ontroerende, warme opmerkingen, rake open reacties, invallen op voorvallen, gevoelsmatige reacties op sferen, verdriet, humor, boosheid. Het zijn vele emoties die we allemaal leren kennen gedurende het leven en er kwetsbaar in verborgen, oprecht geuit. Dementerenden hebben veel herinneringen aan vroege jeugdervaringen, aan hun ouders, liedjes, en die beschrijven zij ook met vaak nieuwe, grappige en mooie woorden. Daar valt veel te leren. Vooral over trage vragen, vragen die niet zomaar een antwoord hebben, maar echt en wezenlijk zijn. Paula Irik laat de bewoners dat zelf illustreren met hun uitspraken. En als daar oog voor is, schrijft Irik in haar epiloog is ondanks alle tragiek ook een kostbaar ondergewaardeerd tegoed aanwezig, waardoor er met mensen met dementie veel meer mogelijk is dan vaak wordt aangenomen.

Wat viel op:

-Paula Irik heeft een mooie boodschap, namelijk open te staan voor het bijzondere dat mensen met dementie ons kunnen schenken. Door de bewoners te laten spreken laat ze zien wat er dan allemaal te vinden is. Daarbij schrijft ze ook over minder plezierige zaken, geuren, aanvaringen, die dekt ze niet af. Die wereld is er ook in dit boek, hoort erbij.

Daarbij houdt zij het krachtig pleidooi, wil een liefdevolle en zorgzame woonomgeving voor mensen met dementie en oog voor hun boodschappen die ze ook nog in een droom vervat. (pag.327-328). Zorg in het verpleeghuis die met aandacht, betrokkenheid en compassie wordt uitgevoerd. Zij heeft een duidelijke boodschap en daarom zijn haar bijschriften en de sfeer van het boek ook belangrijk: haar commentaren en inleidingen zijn wat mij betreft geen bijzaak, ze werken wel als een zaklantaarn om de kracht van wat in de taal en uitingen van de bewoners gebeurt, bij te lichten (pag. 26), maar sturen ook. Net als een zaklantaarn de weg wijst met zijn lichtbundel.

Opvallend is het ook dat ze de bewoners met mevrouw en meneer aanduidt, niet met een voornaam, terwijl ze zelf met Paula Irik afsluit. Worden de bewoners altijd zo aangesproken?

Citaten:

Pag.71: 'De bewoners kunnen als clowns in een oogwenk van verdriet naar vreugde kantelen en weer terug. Het is er allebei en het is allebei waarachtig. Het klopt op en met elkaar. Het helpt niet om de dingen weg te moffelen. Je kunt beter luisteren en meegaan met het gevoel.

In de kersttijd hangt er niet alléén buiten maar ook binnen het verpleeghuis veel verdriet in de lucht. In een van de groepen hebben de tranen rijkelijk gevloeid. Vooral mevrouw Streefkerk heeft het erg te kwaad. Totdat mevrouw Pauw opmerkt: "Als je het nou eens in je broek kon doen van het lachen..."

Pag. 108-109: 'De dagen in het verpleeghuis zijn vaak héél slecht. Mar hier en daar, "gewoon in het gemoed" van de bewoners, lijken kleine stukjes zich aan de baaierd van verlies te onttrekken. Muziek helpt die te vinden en het gevoel een melodietje lang te verplaatsen naar iets van troost en begrip. Muziek kan ook een bliksemafleider zijn voor agressie. Wie zingt, slaat niet.

Mevrouw Riasat: "Je brengt gezelligheid in mijn kop, met muziek."(...)

Meneer Baan: "Dat liedje viel goed bij me. Dat is goed binnengekomen!"

Pag.231-232: 'Welgemeende waardering van bovenaf is echter vaak schaars in de ouderenzorg. De bezieling van verzorgenden staat permanent op de tocht door de dubbele beweging enerzijds steeds meer tijd en formatie eraf en anderzijds steeds meer bureaucratie en facilitaire klussen erbij. (...) De echte waardering komt van onderen. Bevestiging, kilo's bevestiging worden door mensen met dementie met gulle hand uitgedeeld.(...)

Het gezicht van mevrouw Veerman licht op: "Dag dooievissiesvreter!"

Mevrouw Woudstra: " Wat ben jij een lekker wijffie. En die tanden nog! Alles wat mooi is!" (...)

Tijdens de hele ontmoetingsgroep heeft mevrouw Naipaul niets gezegd, Althans niet met woorden. Maar bij het afscheid zegt ze stralend: “Dag Schatjes. Ik hou van je hoor!”

Recensie/Extra:

Zie: <http://www.boekenwurm-en-pleeg.nl/2013/04/07/als-het-maar-echt-is-paula-irik>

‘Ik vind *Als het maar echt is*, erg mooi geschreven. Het schuift de werkelijkheid van dementie niet onder het tapijt. Want het is en blijft natuurlijk verschrikkelijk als iemand in je omgeving dementerend is. Maar het leert je wel met andere ogen te kijken naar deze kwetsbare groep mensen. Een aanrader voor mensen die met dementerende werken en voor de naasten. Maar zeker ook voor beleidsmaker en bestuurders.’

www.bol.com: Marja Veenstra: ‘Verplichte kost voor werkers in verpleegtehuizen en voor familie van dementerenden.’

<http://www.innovatiekringdementie.nl/ow/Artikel/Column-Meegaan-met-de-beleving.aspx>